

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

На № 9172-29/03 від 29.03.2023

Голові Ради Незалежної
асоціації банків України
Олені КОРОБКОВІЙ

Про надання роз'яснень

Шановна Олено Анатоліївно!

Національний банк України за результатами розгляду листа Незалежної асоціації банків України від 29.03.2023 № 9172-29/03 надає роз'яснення з питань фінансового моніторингу, а також з інших питань щодо застосування окремих норм законодавства України.

Додаток: на 27 арк. в 1 прим.

З повагою

Заступник Голови

Дмитро ОЛІЙНИК

Юдіна Юлія
(044) 230 18 95

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД
Підписувач Олійник Дмитро Ігорович
Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000
Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

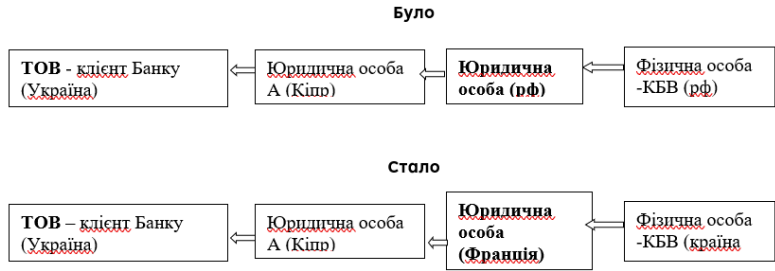

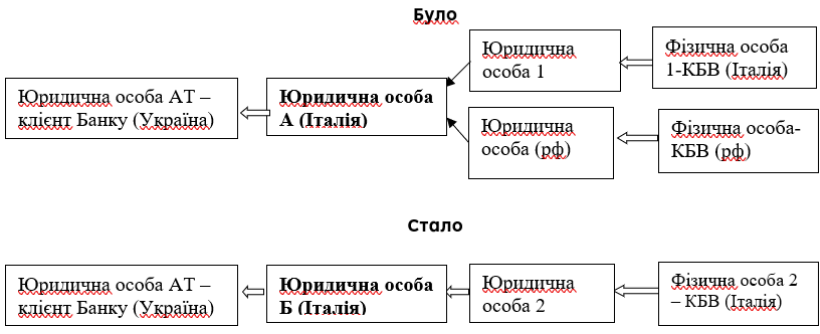
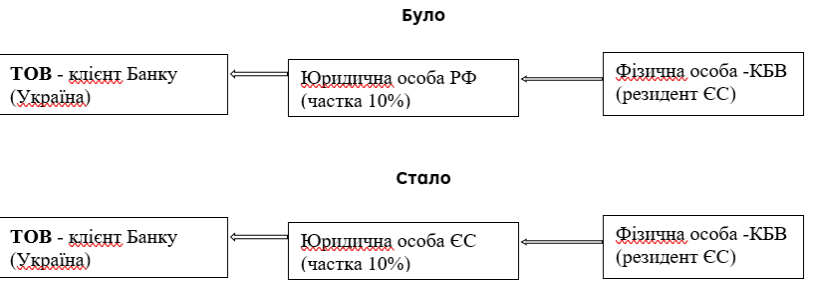
25-0005/33502
від 13.05.2023 00:47

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
1.	<p>Питання дотримання санкційного законодавства банками України.</p> <p>Банки-члени НАБУ вважають за доцільне вкотре звернути увагу Національного банку України щодо питання дотримання санкційного законодавства банками України, зокрема, зважаючи на позицію Національного банку України щодо завантаження переліків санкційних осіб безпосередньо у день опублікування/підписання відповідного Указу Президента (тобто в найкоротші терміни).</p> <p>Слід зауважити, що додатки до Указу Президента про введення у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України щодо застосування санкцій до переліку осіб (далі - додатки до Указу) надаються у форматах, що не надають можливості оперативно привести їх до структурованого вигляду та автоматично завантажувати до АБС Банку.</p>	<p>З огляду на таку ситуацію та кількість осіб, щодо яких застосовано санкції, доцільно розглянути питання про приведення додатків до Указу до структурованого вигляду за прикладом ХУ Переліку осіб, пов'язаних з проведенням терористичної діяльності або стосовно яких застосовані міжнародні санкції у форматі XML, що надасть можливість банкам оперативно завантажувати до АБС додатки до Указу та забезпечувати перевірку клієнтської бази.</p>	<p>Національний банк з метою вирішення питання зміни формату оприлюднення санкційних списків неодноразово звертався до Апарату Ради національної безпеки і оборони України (РНБО), Офісу Президента України та інших державних органів.</p> <p>Наразі Національний банк виніс питання щодо оприлюднення санкційних списків у форматі структурованих даних (.XLS, .CSV, .XML, .JSON тощо) на розгляд Міжвідомчої робочої групи з питань реалізації державної санкційної політики.</p> <p>Питання опрацьовується за участі інших органів на платформі Міжвідомчої робочої групи з питань реалізації державної санкційної політики, Національний банк надалі сприятиме пошуку шляхів для вирішення цього питання для забезпечення ефективної реалізації санкцій.</p>
2.	<p>Щодо порядку дій Банку у разі отримання від клієнта-юридичної особи пакету документів щодо виведення із структури власності КБВ – резидента російської федерації (рф).</p> <p>Згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 3 березня 2022 р. № 187 «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації» (далі – Постанова 187):</p> <ul style="list-style-type: none"> - підпунктом 2 пункту 1 заборонено відчуження корпоративних прав особами, пов'язаними з державою-агресором; - підпунктом 2 пункту 2 передбачено, що державна реєстрація або інше визнання державними реєстраторами юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських 	<p>Враховуючи проблематику, банки-члени НАБУ звертаються з проханням надати роз'яснення чи є правомірними дії Банку у разі відмови клієнту ЮО у прийнятті документів та здійсненні їх належної перевірки в часті зміни КБВ-резидента рф на КБВ-резидента ЄС, в т.ч. навіть якщо така зміни КБВ пройшла державну реєстрацію в ЄДР з порушенням вимог Постанови 187.</p>	<p>Відповідно до частини третьої статті 5¹ Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” (далі – Закон про ПВК/ФТ) юридичні особи, у разі зміни відомостей про кінцевого бенефіціарного власника (далі – КБВ) та структуру власності, зобов'язані повідомляти державного реєстратора про зміни протягом 30 робочих днів з дня їх виникнення та подавати державному реєстратору документи, що підтверджують зазначені зміни, у порядку, визначеному Законом України “Про державну реєстрацію</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>формувань правочинів, укладених з порушенням мораторію, визначеного пунктом 1 - забороняється.</p> <p>Окрім обмежень, передбачених Постановою 187, Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про впорядкування провадження професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках у період дії воєнного стану» № 1053 від 04.08.2022(далі Рішення 1053), у період дії воєнного стану встановлена заборона для професійних учасників депозитарної системи України вносити зміни до системи депозитарного обліку цінних паперів щодо рахунків у цінних паперах юридичних осіб, засновниками, учасниками (акціонерами), частка яких у статутному капіталі цієї юридичної особи сумарно не менше 10 відсотків, та/або власниками істотної участі в яких є юридичні особи, зареєстровані за законодавством рф/рб, та/або громадяни рф/рб.</p> <p>В процесі проведення належної перевірки клієнтів виявлено прецедент розгляду кримінального провадження проти державних реєстраторів та приватних нотаріусів, які всупереч Постанови 187 та Постанови КМУ № 209 «Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» вчинили з метою отримання неправомірної винагороди реєстраційні та нотаріальні дії щодо декількох юридичних осіб, вивівши з їх засновників громадян рф, що законно не проживають на території України, на користь громадян України з метою уникнення обмежувальних заходів, які застосовуються державою Україна з метою захисту своїх інтересів в умовах військової агресії.</p> <p>На підставі вказаних норм законодавства та судового прецеденту, чи може Банк здійснювати видаткові операції без врахування обмежень, передбачених п.15 Постанови 18, по клієнтам, які надають до Банку документи про зміну</p>		<p>юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань” (далі – Закон про державну реєстрацію).</p> <p>Водночас, згідно з підпунктом 2 пункту 1 Постанови Кабінету Міністрів України від 03.03.2022 № 187 “Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв’язку з військовою агресією Російської Федерації” (далі – Постанова КМУ № 187) встановлено мораторій на відчуження, передачу в заставу, будь-які інші дії, які мають чи можуть мати наслідком відчуження нерухомого майна, цінних паперів, <u>корпоративних прав</u>, транспортних засобів, повітряних та морських суден, суден внутрішнього плавання російською федерацією або особами, пов’язаними з державою-агресором¹, крім окремих випадків, наведених у цьому підпункті.</p> <p>Пунктом 2 Постанови КМУ № 187 встановлено, що:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правочини (у тому числі довіреності), укладені з порушенням мораторію, визначеного пунктом 1 цієї постанови, у тому числі якщо ними передбачається відповідне відчуження у майбутньому, є нікчемними; - нотаріальне посвідчення правочинів, що порушують мораторій, визначений пунктом 1 цієї постанови, забороняється. <p>Державна реєстрація або інше визнання державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, державними реєстраторами юридичних осіб,</p>

¹ Визначеними в підпункті 1 пункту 1 Постанови КМУ № 187.

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>структури власності та КБВ. При цьому мають місце різні випадки проведення/відмови від проведення реєстрації таких змін в ЄДР залежно від організаційно-правової форми юридичної особи-клієнта Банку (приклад таких змін див схему 1, схему 2 та схему 3), а саме:</p> <p>1. По товариствам з обмеженою відповідальністю (ТОВ), реєстратори вносять зміни про нових КБВ в ЄДР. Зміни в структурі відбуваються шляхом відчуження корпоративних прав власності юридичної особи, КБВ якої був резидент рф, до юридичної особи, КБВ якої є резидентом країни, відмінної від рф/рб. Реєстрація таких змін відбувається відповідно до законодавства країни, в якій зареєстрована одна з юридичних осіб із структури власності (див схему 1)</p> <p style="text-align: right;">Схема 1</p> <p>2. Акціонерні товариства (АТ) отримують відмову від депозитарної установи та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку у здійсненні змін в обліковому записі на рахунку в цінних паперах з посиланням на Рішення 1053. Так, згідно ст. 8 Закону України «Про депозитарну систему України» документальним підтвердженням наявності на певний момент часу прав на цінні папери є виписка з рахунка в цінних паперах депонента, яка видається депозитарною установою. За відсутності даної виписки не всі державні реєстратори здійснюють реєстрацію змін в ЄДР. При цьому зміни в структурі відбуваються шляхом відчуження корпоративних прав власності юридичної особи, КБВ якої був резидент рф, до юридичної особи, КБВ якої є резидентом країни, відмінної від рф/рб. Реєстрація таких змін</p>		<p>фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, державними реєстраторами речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, особами, які надають публічні (адміністративні) послуги, правочинів, укладених з порушенням мораторію, визначеного пунктом 1 цієї постанови, забороняється.</p> <p>У частині другій статті 6 Закону про державну реєстрацію передбачено, що державний реєстратор, зокрема проводить реєстраційну дію (у тому числі з урахуванням принципу мовчазної згоди) за відсутності підстав для відмови у державній реєстрації шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру.</p> <p><u>Контроль у сфері державної реєстрації здійснюється Міністерством юстиції України, у тому числі шляхом моніторингу реєстраційних дій в Єдиному державному реєстрі з метою виявлення порушень порядку державної реєстрації державними реєстраторами, уповноваженими особами суб'єктів державної реєстрації (стаття 34¹ Закону про державну реєстрацію).</u></p> <p>Разом з цим зазначаємо, що згідно з пунктом 19 додатку 1 Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 19.05.2020 № 65 (далі – Положення № 65), банк визначає необхідність інформування клієнтом банку про настання суттєвих змін у його діяльності (іншої інформації, що надавалася клієнтом банку) та встановлює процедуру отримання необхідних даних/інформації від клієнта</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>відбувається відповідно до законодавства країни, в якій зареєстрована одна з юридичних осіб із структури власності (див схему 2)</p> <p style="text-align: right;">Схема 2</p> <p>3. Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) отримує відмову від реєстратора щодо внесення змін до ЄДР в частині зміни структури власності (див.схему 3). Чи може Банк приймати оновлену структуру власності такого клієнта, здійснити верифікацію змін на підставі підтвердних правовстановлюючих документів щодо таких змін та вважати процедуру актуалізації даних успішно пройденою без внесення змін до ЄДР в якості підтвердження такої зміни структури власності?</p> <p style="text-align: right;">Схема 3</p> 		<p>(представника клієнта), зокрема шляхом встановлення відповідних обов'язків у договорах про надання послуг банку.</p> <p>У разі зміни КБВ банк зобов'язаний забезпечити актуалізацію даних про клієнта (пункт 14 додатку 1 до Положення № 65).</p> <p>Вимоги щодо встановлення банком КБВ визначені у статті 11 Закону про ПВК/ФТ та додатку 4 до Положення № 65. Зокрема, банк з метою встановлення КБВ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має право використовувати дані, що містяться в офіційних документах, офіційних та/або інших відкритих джерелах; - не повинен покладатися виключно на ЄДР; - уживає належних заходів для перевірки достовірності інформації щодо КБВ та пересвідчитися, що він знає, хто є КБВ (за його наявності), уживаючи обґрунтованих заходів для розуміння права власності (контролю) та структури власності. <p>Вимоги щодо встановлення КБВ банк виконує з використанням ризик-орієнтованого підходу, <u>ураховуючи виявлені критерії ризиків.</u></p> <p>У разі зміни КБВ - резидента російської федерації на КБВ - резидента іншої держави, банк має вжити вичерпних заходів щодо встановлення та верифікації особи нового КБВ відповідно до визначених законодавством вимог на підставі отриманої від клієнта оновленої структури власності, інших офіційних документів, підтверджуючих такі зміни, уживаючи необхідних заходів із перевірки достовірності отриманої інформації та</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			<p>однозначно встановити, що така особа є реальним КБВ клієнта.</p> <p>Також зауважимо, що згідно з частиною першою статті 7 Закону про ПВК/ФТ банк як суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний у своїй діяльності застосовувати ризик-орієнтований підхід, враховуючи відповідні критерії ризику зокрема, пов'язані з його клієнтами.</p> <p>Відповідно до пункту 35 розділу IV Положення № 65 ризик-орієнтований підхід має забезпечувати виявлення, ідентифікацію, оцінку всіх наявних та потенційних ризиків ВК/ФТ, притаманних, зокрема клієнтам банку, а також передбачати своєчасне розроблення заходів з управління ризиками ВК/ФТ, їх мінімізації</p> <p>З огляду на зазначене, щодо порушеного питання вважаємо, що банк не має відмовляти клієнту у прийнятті документів та здійсненні їх належної перевірки в частині зміни КБВ - резидента російської федерації на КБВ - резидента іншої держави, навіть, якщо така зміна пройшла державну реєстрацію в ЄДР з порушенням вимог Постанови КМУ № 187.</p> <p>Водночас, банк щодо таких клієнтів має вживати відповідних заходів, передбачених законодавством у сфері ПВК/ФТ та внутрішніми документами (процедурами) банку, пропорційно ризикам, що становлять для нього такі клієнти, враховуючи триваючу військову агресію російської федерації проти України.</p>
3.	Щодо порядку дій при надходженні до банку рішень про примусове вилучення майна – коштів з рахунків клієнтів	На підставі викладеного, та враховуючи, що Інструкція не	Відповідно до статті 41 Конституції України примусове відчуження об'єктів права

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>банку на підставі Закону України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» (далі – Закон про примусове відчуження).</p> <p>За інформацією банків-членів НАБУ, останнім часом мають місце непоодинокі випадки надходження до банків рішень військового командування про примусове відчуження майна – грошових коштів (<i>далі – Рішення</i>), які знаходяться на перелічених у Рішенні рахунках клієнта в Банку. Рішення погоджені з місцевими військовими адміністраціями.</p> <p>Зокрема, такі Рішення оформлюються у формі наказу Головного управління розвідки Міністерства оборони України та направляються до Банку з супровідним листом, що містить вимоги про переказ коштів на рахунки держави у державній казначейській службі. В деяких випадках додаються акти приймання-передачі (<i>далі – Акт</i>), що оформлені в порядку, передбаченому статтею 7 Закону про примусове відчуження, відповідно до яких право державної власності на майно (кошти) виникає з дати підписання Акта.</p> <p>Банки не виконують зазначених Рішень та не списують кошти з рахунків клієнтів на тій підставі, що порядок списання коштів не врегульований нормами чинного законодавства.</p> <p>Так, статтею 1071 ЦК визначено, що:</p> <p><i>1. Банк може списати грошові кошти з рахунка клієнта на підставі його розпорядження.</i></p> <p><i>2. Грошові кошти можуть бути списані з рахунка клієнта без його розпорядження на підставі рішення суду, а також у випадках, встановлених законом, договором між банком і клієнтом або умовами обтяження, предметом якого є майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку.</i></p> <p>Порядок оформлення та виконання банками платіжних інструкцій, в тому числі на примусове списання коштів, що врегульований Інструкцією про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг,</p>	<p>визначає порядку виконання банками рішень військового командування про примусове відчуження майна – грошових коштів, які знаходяться на банківських рахунках, просимо роз'яснити, чи повинен Банк на підставі Рішення та/або Акту:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Здійснювати дебетовий переказ на примусове списання коштів на користь держави? 2) Обмежувати користування клієнтом коштами на рахунках в межах суми, що зазначається в Рішенні та/або Акті до надходження до банку рішення суду, яким на Банк буде покладено обов'язок переказати кошти з рахунку клієнта на користь держави? 	<p>приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.</p> <p>Згідно з статтею 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. <u>Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом</u> або загальними принципами міжнародного права.</p> <p>Відповідно до статті 8 Закону України “Про правовий режим воєнного стану” в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан, військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану, зокрема, примусово відчужувати майно, що</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>затвердженою постановою Правління НБУ від 29.07.2022 № 163 (далі – <i>Інструкція</i>), не передбачає можливості примусового списання коштів на підставі Рішення.</p> <p>У відповіді про відмову у списанні коштів банки рекомендують звертатися до суду. Адже відповідно до статті 129-1 Конституції України судові рішення ухвалюються іменем держави та є обов’язковими для виконання.</p> <p>Водночас, банки не мають права заборонити клієнту розпоряджатися коштами, які підлягають примусовому вилученню. Адже відповідно до статті 1074 ЦК <i>обмеження прав клієнта щодо розпоряджання грошовими коштами, що знаходяться на його рахунку, не допускається, крім випадків обмеження права розпоряджання рахунком за рішенням суду або в інших випадках, встановлених законом або умовами обтяження, предметом якого є майнові права на грошові кошти, що знаходяться на рахунку, а також у разі зупинення фінансових операцій, які можуть бути пов’язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, замороження активів, що пов’язані з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням, передбачених законом.</i></p> <p>Вже на момент отримання судового рішення, яке зобов’язує банк здійснити переказ коштів відповідно до Рішення на користь держави виявляється, що коштів на рахунках клієнта недостатньо для виконання судового рішення, оскільки після видачі Рішення користування коштами на рахунках клієнта не було обмежено. При цьому суд визнає, що кошти належать державі з моменту оформлення органом військового командування акту приймання-передачі, що оформлюється на підставі статті 7 Закону про примусове відчуження, яким деталізовано процедуру реквізиції, що передбачена статтею 353 ЦК та може застосовуватися в умовах воєнного стану.</p>		<p>перебуває у приватній або комунальній власності, вилучати майно державних підприємств, державних господарських об’єднань для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану в установленому законом порядку та видавати про це відповідні документи встановленого зразка.</p> <p>Статтею 190 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) встановлено, що майном як особливим об’єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов’язки.</p> <p>Згідно зі статтею 1 Закону України “Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану” <u>примусове відчуження майна – позбавлення власника права власності на індивідуально визначене майно, що перебуває у приватній або комунальній власності та яке переходить у власність держави для використання в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану за умови попереднього або наступного повного відшкодування його вартості.</u></p> <p>Стаття 7 Закону України “Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану” передбачає, що в акті про примусове відчуження чи вилучення майна <u>зазначається опис майна, достатній для його ідентифікації.</u> Для нерухомого майна – відомості про місцезнаходження (адреса), для рухомого майна (наземні, водні та повітряні транспортні засоби) – відомості</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			<p>про реєстраційний номер транспортного засобу, марку, модель, номер шасі, рік випуску та інші реєстраційні дані.</p> <p>Стаття 184 ЦК України обумовлює, що річ є визначеною індивідуальними ознаками, якщо вона наділена тільки їй властивими ознаками, що вирізняють її з-поміж інших однорідних речей, індивідуалізуючи її. Речі, визначені індивідуальними ознаками, є незамінними.</p> <p>Згідно з статтею 353 ЦК України, у разі стихійного лиха, аварії, епідемії, епізоотії та за інших надзвичайних обставин, з метою суспільної необхідності майно може бути примусово відчужене у власника на підставі та в порядку, встановлених законом, за умови попереднього і повного відшкодування його вартості (реквізиція).</p> <p>В умовах воєнного або надзвичайного стану майно може бути примусово відчужене у власника з наступним повним відшкодуванням його вартості. Реквізоване майно переходить у власність держави або знищується. Оцінка, за якою попередньому власникові була відшкодована вартість реквізованого майна, може бути оскаржена до суду. У разі реквізиції майна його попередній власник може вимагати взамін надання йому іншого майна, якщо це можливо. Якщо після припинення надзвичайної обставини реквізоване майно зберіглося, особа, якій воно належало, має право вимагати його повернення у судовому порядку. У разі повернення майна особі у неї поновлюється право власності на це майно, одночасно вона зобов'язується повернути</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			<p>грошову суму або річ, яка була нею одержана у зв'язку з реквізицією, з вирахуванням розумної плати за використання цього майна.</p> <p>Отже відповідно до чинного законодавства примусове відчуження майна, що перебуває у приватній власності особи можливо лише за умови попереднього або наступного відшкодування його вартості. Під час воєнного стану можливе примусове відчуження майна з наступним відшкодуванням його вартості. Вилучення у фізичних та юридичних осіб коштів без відшкодування навіть під час воєнного стану є порушенням Конституції України та Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.</p> <p>При цьому, як Закон України “Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану”, так і стаття 353 ЦК України обумовлюють порядок примусового відчуження майна, яке може бути індивідуально визначеним, <u>проте не визначають порядку примусового відчуження грошових коштів</u> фізичної або юридичної особи, які знаходяться на банківських рахунках та не вбачаються індивідуально визначеним майном у розумінні статті 1 цього Закону та ЦК України.</p> <p>Таким чином, на нашу думку, порядок та механізм примусового відчуження грошових коштів з банківських рахунків клієнтів банків, а також порядок визначення вартості та відшкодування таких грошових коштів, з</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			<p>огляду на викладене вище, має визначитися виключно на рівні закону.</p> <p>З огляду на викладене, можна дійти висновку, що рішення військового командування про примусове відчуження майна – грошових коштів, які знаходяться на перелічених у такому рішенні рахунках клієнта в банку, вбачаються такими, що не передбачені нормами Закону України “Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану”, а відтак – не підлягають виконанню.</p>
4.	<p>Щодо практичного застосування Постанови Правління Національного банку України від 24.02.2022 № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» (далі - Постанова) в частині дотримання встановлених Постановою вимог та обмежень.</p> <p>1. Пунктом 3 Постанови заборонено видачу в Україні готівкових коштів у гривнях з рахунку клієнта в національній валюті в обсязі, що перевищує 100 000 гривень у день (без урахування комісії банку), крім зняття готівкових коштів у гривнях ... з рахунків підприємств та установ, що забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань), Уряду України (підпункт 2 пункту 3 Постанови). Але, крім виконання мобілізаційних завдань підприємства продовжують свою звичайну господарську діяльність, в т.ч. знімають готівку з рахунку на цілі, не передбачені договором на виконання мобілізаційного завдання. Наприклад, підприємство, яке виконує мобілізаційне завдання на виробництво основних видів продовольства та сільськогосподарської продукції, ініціює зняття з рахунку готівкових коштів для здійснення розрахунків з фізичними особами (які не мають банківських рахунків) за оренду земельних ділянок/паїв, що використовувались для</p>	<p>Зважаючи на проблематику, викладену банками-членами НАБУ, просимо надати роз'яснення з таких питань:</p> <p>Чи поширюється встановлене підпунктом 2 пункту 3 Постанови виключення на всі операції зі зняття готівки з рахунків підприємств та установ, що забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань)?</p> <p>Чи такі зняття готівки можливі виключно на підставі договорів на виконання мобілізаційного завдання та в межах сум, передбачених договором на виконання мобілізаційного завдання?</p>	<p>1. Метою прийняття Правлінням Національного банку України постанови від 24.02.2022 № 18 “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану” (далі – Постанова № 18) слугувало забезпечення надійності та стабільності функціонування банківської України в умовах особливого періоду.</p> <p>Відповідно до пункту 3 Постанови № 18 банкам в період запровадження воєнного стану забороняється видача готівкових коштів у гривнях з рахунку клієнта в національній валюті в обсязі, що перевищує 100 000 гривень у день.</p> <p>Пунктом 2 Постанови № 18 забороняється проводити операції, що порушують визначені цією постановою обмеження, сприяють або можуть сприяти їх уникненню.</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>вирощування сільськогосподарської продукції. Зобов'язання підприємства з оплати за оренду визначені окремими договорами/угодами, що були укладені з орендодавцями - фізичними особами до запровадження воєнного стану.</p>		<p>Банки продовжують роботу з урахуванням обмежень, визначених Постановою № 18. Відповідно Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” Кабінет Міністрів України визначив, що мобілізаційні завдання (замовлення) окремі вимоги мобілізаційного плану щодо номенклатури, обсягів виробництва необхідної продукції, утворення і підготовки до розгортання спеціальних формувань, а також затверджені в установленому порядку першочергові заходи мобілізаційної підготовки, які доводяться для виконання до центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування.</p> <p>До підприємств, установ і організацій, що залучаються до виконання мобілізаційних завдань (замовлень), мобілізаційні завдання (замовлення) доводяться на підставі затверджених основних показників мобілізаційного плану і договорів (контрактів), що укладаються в порядку, передбаченому законодавством.</p> <p>Отже, підприємства продовжують свою господарську діяльність, включаючи знімання готівки з рахунку банку на цілі, які лежать в площині господарської діяльності, знаходяться в межах дії пункту 3 Постанови № 18 на час воєнного стану в Україні, зокрема, з дотриманням умов договорів на виконання мобілізаційного завдання.</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>2. Пунктом 15 Постанови встановлено зобов'язання зупинити здійснення обслуговуючими банками видаткових операцій за рахунками резидентів Російської Федерації/Республіки Білорусь, за рахунками юридичних осіб (крім банків), кінцевими бенефіціарними власниками яких є резиденти Російської Федерації/Республіки Білорусь, за винятком здійснення на території України операцій, зазначених в підпунктах 1-12 пункту 15.</p>	<p>Чи повинен Банк зупинити видаткові операції за платіжними інструкціями виконавців на примусове списання коштів за виконавчими документами, виданими судовими та іншими органами, зокрема, у випадках, коли згідно інформації в реквізиті «Призначення платежу» кошти списуються в рахунок погашення боргу перед стягувачем за операціями, які не зазначені в підпунктах 1-12 пункту 15? (Наприклад, стягнення заборгованості за оренду приміщення).</p>	<p>2. Відповідно до статті 5 Закону України “Про виконавче провадження” примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів”.</p> <p>Згідно з статтею 44 Закону України “Про виконавче провадження” органи державної виконавчої служби мають рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, а також рахунки, у тому числі в іноземній валюті, в державних банках для зарахування коштів виконавчого провадження, обліку депозитних сум і зарахування стягнутих з боржників коштів та їх виплати стягувачам.</p> <p>При цьому, частиною другою статті 32 Закону України “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів” визначено, що приватний виконавець для здійснення діяльності зобов'язаний відкрити в державному банку окремі рахунки для: 1) обліку депозитних сум і зарахування стягнутих з боржників коштів у національній та іноземній валютах та їх виплати стягувачам; 2) зарахування коштів виконавчого провадження; 3) зарахування винагороди.</p> <p>Грошові суми, стягнуті з боржника, зараховуються на відповідний рахунок</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			<p>органу державної виконавчої служби, рахунок приватного виконавця (стаття 47 Закону України “Про виконавче провадження”).</p> <p>Відповідно до пункту 1 розділу VII Інструкції з організації примусового виконання рішень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 29.09.2016 № 2832/5) стягнуті з боржника грошові суми підлягають зарахуванню на рахунки для обліку депозитних сум і зарахування стягнутих з боржників коштів та їх виплати стягувачам, відкриті Міністерством юстиції України, міжрегіональними управліннями Міністерства юстиції України, відділами державної виконавчої служби в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, а також рахунки, у тому числі в іноземній валюті, в державних банках, приватними виконавцями - в банках.</p> <p>Водночас, пунктом 15 Постанови № 18 передбачено зупинення здійснення обслуговуючими банками видаткових операцій за рахунками резидентів російської федерації/республіки білорусь, за рахунками юридичних осіб (крім банків), кінцевими бенефіціарними власниками яких є резиденти російської федерації/республіки білорусь, за винятком здійснення на території України, зокрема операцій з переказу коштів з таких рахунків на спеціальний рахунок Національного банку України для збору коштів на підтримку Збройних Сил України та/або на рахунки</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			<p>Кабінету Міністрів України, міністерств та інших державних органів України.</p> <p>Отже, дія пункту 15 Постанови № 18 не поширюється на здійснення банками видаткових операцій за рахунками боржників - резидентів російської федерації/ республіки білорусь, за рахунками юридичних осіб (крім банків), кінцевими бенефіціарними власниками яких є резиденти російської федерації/республіки білорусь <u>на підставі вимог державного виконавця щодо примусового списання коштів.</u></p> <p>Також зазначаємо, що відповідно до статті 41 Податкового кодексу України (далі – ПК України) контролюючими органами є податкові органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи) та митні органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, його територіальні органи).</p> <p>Вказані органи мають повноваження, визначені статтею 19-1 ПК України, серед яких, зокрема, адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів. Крім того, в силу визначення поняття “органи, що контролюють справляння надходжень бюджету”, зазначеного у пункті 39 статті 2 Бюджетного кодексу України, вказані вище органи державної влади уповноважені здійснювати контроль за правильністю та своєчасністю справляння податків і зборів, інших надходжень бюджету.</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>3. Підпунктом 2 пункту 17 Постанови уповноваженим установам забороняється здійснювати будь-які валютні операції, учасником яких є юридична або фізична особа, яка має місцезнаходження (zareєстрована/постійно проживає) в Російській Федерації або в Республіці Білорусь.</p> <p>Згідно підпункту «б» пункту 9 частини 1 Закону України «Про валюту і валютні операції» фізичні особи - підприємці, zareєстровані згідно із законодавством України, вважаються резидентами.</p>	<p>Чи поширюється передбачене підпунктом 2 пункту 17 Постанови обмеження на операції за рахунками фізичних осіб - підприємців, які є громадянами Російській Федерації або Республіки Білорусь?</p>	<p>Таким чином, урахувуючи норму підпункту 1 пункту 15 Постанови № 18, стягнення контролюючими органами (на виконання ними повноважень, визначених Податковим кодексом України та Бюджетним кодексом України) з рахунків осіб - боржників - резидентів російської федерації/республіки білорусь, юридичних осіб (крім банків), кінцевими бенефіціарними власниками яких є резиденти російської федерації/республіки білорусь, коштів шляхом подання до банку відповідної платіжної інструкції про списання коштів, не підпадає під заборону здійснення банками видаткових операцій, передбачену пунктом 15 Постанови № 18.</p> <p>Водночас, визначеними у підпунктах 1-12 пункту 15 Постанови № 18 винятками не передбачено здійснення видаткових операцій на підставі вимог приватного виконавця щодо примусового списання коштів.</p> <p>Уповноваженим установам забороняється здійснювати будь-які валютні операції учасником яких є юридична або фізична особа, яка має місцезнаходження (zareєстрована/постійно проживає) в російській федерації або в республіці білорусь (підпункт 2 пункту 17 Постанови № 18).</p> <p>Згідно з визначенням, наведеним у Положенні про порядок здійснення уповноваженими установами аналізу та перевірки документів (інформації) про валютні операції, затвердженому постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 8, учасником</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			<p>валютної операції є суб'єкт валютної операції (резидент та/або нерезидент, який здійснює валютні операції через уповноважену установу), його контрагент, а також особи, які діють від їх імені або в їх інтересах, або особи, від імені або в інтересах яких діють суб'єкт валютної операції, його контрагент.</p> <p>Особи, які належать до резидентів і нерезидентів, наведені у частині першій статті 1 Закону України “Про валюту і валютні операції”, а також у пункті 2 розділу I Положення про здійснення операцій із валютними цінностями, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 2.</p> <p>З огляду на наведені норми законодавства України, вбачається, що вимоги підпункту 2 пункту 17 Постанови № 18 не поширюються на валютні операції за рахунками фізичних осіб-підприємців України, крім випадків, коли учасниками таких валютних операцій є юридичні або фізичні особи, які мають місцезнаходження (zareєстровані/постійно проживають) в російській федерації або в республіці білорусь.</p>
5.	<p>Щодо встановлення КБВ громадських організацій.</p> <p>Відповідно до статті 5¹ Закону України №361-ІХ від 06.12.2019 року «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон про ПВК/ФТ) громадські об'єднання та громадські спілки не є виключенням, а отже повинні подавати відомості про кінцевих бенефіціарних власників (далі - КБВ) державному реєстратору.</p>	<p>Зважаючи на викладене, просимо надати роз'яснення на наступні питання:</p> <p>1. В листі НБУ №Р/25-0005/82964 від 29.11.2022 року зазначено, якщо клієнтом банку є громадська спілка, засновником якої є юридичні особи, банк має встановити КБВ цих юридичних осіб. Однак слід зазначити, що повноваження</p>	<p>1. Перелік осіб, які не виконують вимоги щодо інформування про КБВ, визначені в частині восьмій статті 5-1 Закону про ПВК/ФТ. Проте, громадські організації в цьому переліку відсутні. Звертаємо увагу, що норми статті 23 Закону України “Про громадські об'єднання” зобов'язують</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>Відповідно до пункту 1 статті 1 Закону України № 4572-VI від 22.03.2012 року «Про громадські об'єднання» (далі – Закон про ГО):</p> <p>Громадське об'єднання - це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів.</p> <p>Громадська спілка - це громадське об'єднання, засновниками якого є юридичні особи приватного права, а членами (учасниками) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи.</p> <p>Відповідно до пункту 7 статті 7 Закону про ГО <u>повноваження засновника громадського об'єднання закінчуються після державної реєстрації громадського об'єднання в установленому законом порядку.</u></p> <p>Згідно ч.1 п.7 ст. 23 Закону про ГО громадські об'єднання зобов'язані зберігати і регулярно оновлювати інформацію, достатню для ідентифікації згідно з вимогами закону КБВ, засновників, керівників, членів керівних органів та довірених осіб громадського об'єднання, а також надавати її державному реєстратору у випадках та в обсязі, передбачених законом. Ця інформація не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом.</p> <p>Вищим органом управління в громадських об'єднаннях може бути з'їзд, конференція, загальні збори тощо. Повноваження вищого органу управління, порядок його формування, зміни складу, періодичність засідань, процедуру прийняття рішень мають бути визначені в статуті громадського об'єднання. До складу вищого органу управління входять члени об'єднання. Рішення приймаються більшістю голосів.</p> <p>Відповідно до пункту 30 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ:</p> <p>Кінцевим бенефіціарним власником для юридичних осіб – є будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив</p>	<p>засновника громадського об'єднання закінчуються після його державної реєстрації, тобто юридична особа яка була засновником громадської спілки може не бути її членом на дату встановлення ділових відносин/актуалізації даних, відповідно, КБВ такої юридичної особи – засновника не здійснює вплив на громадську спілку. Крім того, громадська спілка може не мати інформації щодо КБВ засновника юридичної особи, яка не є її членом.</p> <p>Водночас, Законом про ГО не обмежена кількість засновників/членів громадської спілки. Чи потрібно встановлювати КБВ по кожній юридичній особі – засновнику/члену громадської спілки якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> - юридична особа – засновник вже не є членом громадської спілки при цьому інформацію про неї як засновника громадської спілки зазначена в ЄДР? - кількість юридичних осіб – учасників громадської спілки перевищує 4 особи та КБВ кожної окремої такої юридичної особи не має вирішального впливу на діяльність громадської спілки? 	<p>громадські об'єднання зберігати правоустановчі документи, документи, в яких міститься інформація про діяльність, яка провадилася відповідно до мети (цілей) та завдань; зберігати і регулярно оновлювати інформацію, достатню для ідентифікації згідно з вимогами закону кінцевих бенефіціарних власників (контролерів), засновників, керівників, членів керівних органів та довірених осіб громадського об'єднання, а також надавати її державному реєстратору у випадках та в обсязі, передбачених законом. Ця інформація не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом.</p> <p>НБУ у листі від 29.11.2022 № Р/25-0005/82964 надав рекомендації щодо встановлення КБВ юридичних осіб, які є засновниками громадської спілки. Такі дії є необхідними для того, щоб встановити КБВ цієї громадської спілки.</p> <p>Згідно з пунктом 5 додатку 4 до Положення № 65 вимоги щодо встановлення КБВ банк виконує з використанням ризик-орієнтованого підходу, урахуваючи виявлені критерії ризиків. Водночас обсяг дій банку зі збору необхідної інформації та глибина аналізу отриманої інформації мають бути пропорційні виявленим ризикам, зокрема складності структури власності юридичної особи. У будь-якому разі банк має вжити заходів, достатніх для того, щоб бути впевненим, що він знає, хто є КБВ (або що КБВ відсутній), та для отримання розуміння права власності (контролю) та структури власності.</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
	<p>на діяльність юридичної особи (в тому числі через ланцюг контролю/володіння).</p> <p>В застосуванні до громадських об'єднань:</p> <p>Ознакою здійснення прямого вирішального впливу на діяльність є безпосереднє володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25 відсотків прав голосу юридичної особи.</p> <p>Ознаками здійснення непрямого вирішального впливу на діяльність є принаймні володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25 відсотків прав голосу юридичної особи через пов'язаних фізичних чи юридичних осіб, трасти або інші подібні правові утворення, чи здійснення вирішального впливу шляхом реалізації права контролю, володіння, користування або розпорядження всіма активами чи їх часткою, права отримання доходів від діяльності юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування органів управління, а також вчинення правочинів, які дають можливість визначати основні умови господарської діяльності юридичної особи, або діяльності трасту або іншого подібного правового утворення, приймати обов'язкові до виконання рішення, що мають вирішальний вплив на діяльність юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, незалежно від формального володіння.</p> <p>Враховуючи вище зазначену інформацію, засновник громадського об'єднання не може бути визнаний як КБВ, якщо на дату ідентифікації він не є членом (учасником) такого об'єднання.</p> <p>Також, оскільки в громадських об'єднаннях законом не передбачено створення статутного капіталу, то для них КБВ може бути визначений той, хто має 25% і більше прав голосу на прийняття рішень на зборах учасників, а також незалежно від формального володіння правом голосу, фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на громадське об'єднання.</p>	<p>2. Чи варто отримувати/встановлювати дані про засновників (крім померлих): прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), дата народження, країна громадянства та постійного місця проживання – зважаючи на те, що повноваження засновника громадського об'єднання закінчуються після його державної реєстрації. Тобто, якщо засновники не є членами чи КБВ цієї організації (не мають прямий/непрямий вплив), чи потрібно Банку встановлювати рекомендовану інформацію щодо таких засновників?</p>	<p>Отже, якщо у банка є впевненість щодо особи, яка є КБВ громадської спілки, то банк може не встановлювати всіх без винятків КБВ юридичних осіб - засновників.</p> <p>2. Відповідно до пункту 3 додатку 7 до Положення № 65 банк під час здійснення належної перевірки клієнта щодо неприбуткової організації має зрозуміти суть її діяльності, коригуючи глибину аналізу ризик-орієнтованим підходом та акцентуючи свою увагу на таких аспектах діяльності неприбуткової організації, зокрема засновниках організації.</p> <p>Таким чином, установлення інформації про засновників громадського об'єднання є вимогою Положення № 65.</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
6.	<p>Критерії ризику. Питання вже піднімалося раніше НАБУ. Додатком 19 до Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого Постановою Правління НБУ від 19.05.2020 № 65 (далі – Положення №65) затверджено критерії ризику ВК/ФТ. Водночас п. 54 Положення № 65 передбачено, що банк за результатами здійснення оцінки ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) із клієнтом установлює рівень ризику, використовуючи скорингову ризик-модель, що враховує наявність притаманних клієнту, його діяльності (у тому числі тієї, що очікується на етапі встановлення ділових відносин із клієнтом) критеріїв ризику.</p>	<p>1. Яким чином системному банку, з великою клієнтською базою, використовувати критерії ризику, які містяться в Додатку 19 до Положення № 65, і, при цьому, абсолютно не підлягають автоматизації та не можуть бути впроваджені у скорингову модель?</p> <p>2. Чи може Банк під час використання власної скорингової моделі розрахунку рівня ризику використовувати Критерії ризику, які розроблені Банком самостійно з урахуванням лише тих Критеріїв ризику ВК/ФТ із Додатку 19 до Положення № 65, які можуть бути автоматизовані?</p> <p>3. Просимо переглянути Критерії ризику ВК/ФТ, як було обіцяно на спільній нараді з банками ще на початку 2021 року, та виключити із переліку ті критерії ризику, які неможливо використовувати у скоринговій моделі.</p>	<p>Насамперед зазначаємо, що запроваджуючи скорингову ризик-модель банк самостійно визначає вхідні дані та інформаційні джерела для проведення оцінки ризиків та алгоритм (модель) проведення оцінки ризиків.</p> <p>Скорингова ризик-модель – це модель оцінки ризику ділових відносин з клієнтом, яка має розраховувати інтегрований показник (score) на основі питомої ваги притаманних діловим відносинам з клієнтом критеріїв ризику.</p> <p>Разом з цим, скорингова модель може передбачати автоматизований розрахунок загального рівня ризику, враховуючи критерії ризиків, виявлені банком, у тому числі, з використанням системи автоматизації.</p> <p>При цьому, автоматизоване виявлення критеріїв ризику може бути забезпечено банком шляхом використання процедур, аналогічних скринінговим процедурам.</p> <p>Звертаємо увагу, що критерії ризиків клієнта включають, серед іншого, поведінкові критерії, автоматизувати які на основі профілю клієнта неможливо. Тобто, такі критерії працівник банку зобов'язаний виявляти під час встановлення ділових відносин з клієнтом та вносити відповідну інформацію до скорингової системи для подальшого розрахунку інтегрованого показника.</p> <p>Зазначаємо, що банк визначає критерії ризиків самостійно з урахуванням критеріїв ризиків, установлених у додатку 19 до Положення № 65, типологічних досліджень спеціально уповноваженого органу, результатів національної оцінки ризиків, а також рекомендацій Національного банку.</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			Банк зобов'язаний ураховувати всі критерії ризиків, наведені в додатку 19 до Положення № 65.
7.	<p>Система ризик-орієнтованих заходів. П.74 Положення № 65, серед ознак неналежної системи ризиків є, зокрема, така: нежиття своєчасних та адекватних заходів щодо мінімізації виявлених ризиків ВК/ФТ до прийнятного рівня ризиків ВК/ФТ.</p>	<p>Враховуючи те, що створення системи ризик-орієнтованих заходів в СПФМ, законодавством покладається виключно на СПФМ, а оцінку належної/ неналежної системи здійснює НБУ, просимо надати банкам-членам НАБУ детальне роз'яснення щодо такого поняття як «адекватні заходи щодо мінімізації виявлених ризиків».</p>	<p>Мінімізація ризиків залежно від їх рівня є однією з цілей застосування суб'єктами первинного фінансового моніторингу (далі – СПФМ) ризик-орієнтованого підходу (згідно з пунктом 53 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ), а також управління ризиками (пункт 62 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ).</p> <p>Вжиття належних заходів з метою мінімізації ризиків є одним з обов'язків СПФМ, визначених у статті 8 Закону про ПВК/ФТ. Також до обов'язків СПФМ належить встановлення клієнту неприйнятно високого ризику у разі неможливості мінімізувати виявлені ризики, пов'язані з таким клієнтом або фінансовою операцією (стаття 7 Закону про ПВК/ФТ).</p> <p>Порядок вжиття банком заходів з метою мінімізації ризиків повинен відповідати визначеній радою банку політиці у сфері ПВК/ФТ та, принаймні, визначати зв'язок між виявленими критеріями ризику ВК/ФТ та заходами з мінімізації цих ризиків, а також строки проведення таких заходів, перелік працівників, які будуть приймати рішення про визначення конкретного переліку необхідних до вжиття заходів у залежності від виявлених ризиків тощо.</p> <p>Отже, адекватні заходи щодо мінімізації виявлених ризиків – це дієві (не формальні заходи), які досягають мети (зниження виявлених ризиків та недопущення використання послуг банку з метою ВК/ФТ</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			<p>та/або іншою протиправною метою), та які є відповідними виявленим ризикам.</p> <p>Зазначаємо, що відповідно до пункту 35 Положення № 65 ризик-орієнтований підхід має застосовуватися банком на безперервній основі та забезпечувати виявлення, ідентифікацію, оцінку всіх наявних та потенційних ризиків ВК/ФТ, притаманних діяльності банку та його клієнтам, а також передбачати своєчасне розроблення заходів з управління ризиками ВК/ФТ, їх мінімізації.</p> <p>Банк зобов'язаний у своїй діяльності застосовувати ризик-орієнтований підхід, що має бути пропорційним характеру та масштабу діяльності банку.</p>
8.	<p>Супроводження переказів необхідною інформацією.</p> <p>Ст. 14 Закону про ПВК/ФТ та Додаток 16 до Положення 65, встановлюють перелік необхідної інформації, яка повинна супроводжувати переказ, та порядок дій банків, з метою виконання вказаних норм. При цьому, під час виконання зазначених норм, виникає багато питань, пов'язаних з їх виконанням та неоднозначним трактуванням деяких норм з боку банків-членів НАБУ та з боку НБУ.</p>	<p>1. Просимо надати чіткий перелік мінімальної інформації, яка повинна супроводжувати переказ, та яку повинен у своєму розпорядженні мати банк-посередник?</p>	<p>1. Посередник з проведення платіжної операції безпосередньо не обслуговує ні платника, ні отримувача та виконує платіжну операцію за дорученням іншого СПФМ або іншого посередника з проведення платіжної операції.</p> <p>Обсяг інформації, якою має супроводжуватися платіжна операція, наведений у частинах першій, третій, четвертій статті 14 Закону про ПВК/ФТ.</p> <p>Випадки здійснення платіжних операцій, на які не поширюються вимоги статті 14 Закону про ПВК/ФТ, наведені у частині дев'ятнадцятій цієї статті.</p> <p>Обов'язки посередника визначені у статті 14 Закону про ПВК/ФТ та передбачають запровадження процедур перевірки та моніторингу платіжних операцій з метою належного супроводження платіжних операцій необхідною інформацією про платника та отримувача (відповідно до</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
		<p>2. Чи повинен банк-посередник здійснювати моніторинг переказів не на предмет супроводження їх необхідною інформацією, а на предмет виявлення індикаторів підозрілості, визначених у Додатку 20 до Положення 65, коли ініціатор та отримувач переказу не є клієнтами банку?</p> <p>Якщо повинен, то просимо виділити із Додатку 20 перелік індикаторів для даного процесу.</p> <p>3. Просимо надати чіткі роз'яснення щодо того, які саме ризик-орієнтовані процедури, та у яких випадках (банк-отримувача, банк-платника, банк-посередник), банк повинен вживати для прийняття рішення щодо проведення, зупинення, відхилення переказів коштів, у яких відсутня інформація про платника та/або отримувача.</p>	<p>частини сьомої статті 14 Закону про ПВК/ФТ).</p> <p>2. Банк (в тому числі банк-посередник), крім моніторингу інформації про платника та/або отримувача, здійснює із використанням програмних модулів моніторинг переказів коштів з метою виявлення підозрілих фінансових операцій за допомогою індикаторів підозрілості фінансових операцій, розроблених банком самостійно, ураховуючи індикатори, наведені в додатку 20 до Положення № 65 (пункт 16 додатку 16 до Положення № 65).</p> <p>3. Банк платника не вживає ризик-орієнтованих процедур для прийняття рішення щодо проведення, зупинення, відхилення переказів коштів, у яких відсутня інформація про платника та/або отримувача. Банк-посередник та банк отримувача запроваджують ризик-орієнтовані процедури прийняття рішення про виконання, відхилення або зупинення переказу коштів у разі встановлення за результатами онлайн-моніторингу переказів коштів випадків відсутності інформації, неповної інформації, беззмістовної інформації або заповнення даних з використанням символів, що не допускаються правилами відповідної платіжної системи (згідно з додатком 16 до Положення № 65).</p> <p>Такі процедури банк запроваджує самостійно, ураховуючи, що їх метою має</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
		<p>4. Просимо надати ознаки пов'язаності переказів коштів, які банк має використовувати, окремо для банка-отримувача, банка-платника, банка-посередника, із зазначенням ситуацій, коли такі ознаки необхідно використовувати.</p>	<p>бути недопущення підвищення ризику ВК/ФТ. Під час запровадження зазначених процедур та прийняття рішення про проведення/відхилення переказу банк-посередник та банк отримувача повинен враховувати ризики ВК/ФТ, зокрема, чи призводить відсутність інформації про платника та/або отримувача до підвищення ризиків ВК/ФТ; чи призводить наявність одного або декількох індикаторів моніторингу інформації про платника та/або отримувача переказу коштів, що визначені у пункті 14 додатку 16 до Положення №65, до виникнення підозри в банку.</p> <p>4. Положення № 65 не містить ознак пов'язаності переказів коштів, такі ознаки розроблюються банком на власний розсуд. Прикладами ознак пов'язаності переказів коштів можуть бути:</p> <ul style="list-style-type: none"> - платником та отримувачем за декількома платіжними операціями, здійсненими в короткий проміжок часу, є одні й ті самі особи; - платіжні операції, ініційовані різними платниками на користь одного контрагента (не стосується платіжних операцій за договорами на приймання регулярних платежів); - дроблення платіжної операції (штучне ділення загальної суми платіжної операції для уникнення виконання вимог, визначених у статті 14 Закону про ПВК/ФТ). <p>При цьому зазначаємо, що ознаки пов'язаності фінансових операцій з переказу</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			коштів мають урахувувати відповідні вимоги щодо платіжних операцій на певні суми, визначені у статті 14 Закону про ПВК/ФТ (зокрема у частинах третій, четвертій, п'ятій, дев'ятій та дев'ятнадцятій цієї статті).
9.	<p>Щодо встановлення кореспондентських відносин. Законом ПВК/ФТ, а також Положенням № 65, передбачено вжиття ризик-орієнтованих заходів під час встановлення кореспондентських відносин з фінансовими установами – нерезидентами. Крім того, Положенням НБУ № 65 навіть не передбачено ведення внутрішніх анкет банків-кореспондентів, зареєстрованих в Україні, на відміну від фінансових установ-кореспондентів-нерезидентів. Зазначені норми, що дають підстави зробити висновок для банків-членів НАБУ, що встановлення кореспондентських відносин з банками, зареєстрованими в Україні, не передбачає додаткових заходів, оскільки кореспондентські відносини з банками, зареєстрованими в Україні, містять низький ризик ділових відносин, оскільки такі банки мають ліцензію НБУ на надання банківських послуг, знаходяться під контролем регулятора, та також є суб'єктами первинного фінансового моніторингу.</p>	<p>1. Просимо надати роз'яснення щодо того, які заходи належної перевірки і в яких обсягах має здійснювати банк по відношенню до банку, зареєстрованого в Україні, з яким встановлюються кореспондентські відносини. Під час надання відповіді просимо детально зупинитися у тому числі на заходах належної перевірки в частині здійснення моніторингу ділових відносин та фінансових операцій банків-кореспондентів, надати індикатори підозрілості, які необхідно використовувати під час такого моніторингу. Також просимо надати перелік критеріїв ризику, які необхідно використовувати по відношенню до банків-кореспондентів, зареєстрованих в Україні.</p>	<p>1. Звертаємо увагу на те, що підхід до здійснення банками заходів належної перевірки та оцінки ризику щодо банків України, викладений у листі Національного банку від 06.03.2023 № 25-0005/15138 (далі – Лист НБУ № 15138), актуальний і щодо банків України, з якими встановлюються кореспондентські відносини. Так, у разі якщо один банк є клієнтом іншого банку у розумінні, визначеному в пункті 31 частини першої статті 1 Закону, про ПВК/ФТ то стосовно такого клієнта мають бути вжиті усі заходи, передбачені законодавством у сфері ПВК/ФТ. Виняток частини чотирнадцятої статті 11 Закону про ПВК/ФТ щодо не здійснення ідентифікації та верифікації в разі вчинення правочинів між банками України не звільняє банки від здійснення інших заходів належної перевірки щодо банків-кореспондентів: - встановлення (розуміння) мети та характеру майбутніх ділових відносин; проведення на постійній основі моніторингу ділових відносин; - забезпечення актуальності інформації, а також здійснення оцінки ризику ділових відносин з банками-кореспондентами (з урахуванням вимог статті 7 Закону про ПВК/ФТ та Положення №65, зокрема критеріїв ризику, наведених у додатку 19).</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			<p>Додатково зазначимо, що банки можуть урахувувати вимоги додатка 8 до Положення №65 (в частині, що можуть бути застосовні для банків України), наприклад: щодо розуміння мети та характеру ділових відносин (пункт 3 додатка 8), критерії ризику (пункт 17 додатка 8).</p> <p>Водночас обсяг дій щодо заходів належної перевірки клієнта та оцінки ризику ділових відносин з клієнтом банк визначає самостійно у внутрішніх документах з питань фінансового моніторингу.</p> <p>Окремо стосовно вимог Положення 65 до електронних анкет клієнтів звертаємо увагу, що позиція Національного банку, надана у Листі НБУ № 15138, залишається актуальною: Положення № 65 не містить винятків щодо обов'язку банку формувати та вести електронні анкети клієнтів, які є банками України.</p> <p>Також зазначимо, що перелік форм анкет та їх реквізити у Положенні № 65 не слід вважати вичерпним – банк може передбачити і формувати інші види анкет для охоплення усіх видів клієнтів. Наприклад, для клієнтів, які є банками України, з якими встановлено кореспондентські відносини, можна використовувати/адаптувати Анкету клієнта - юридичної особи - резидента (додаток 23 до Положення № 65), доповнивши відповідними пунктами щодо кореспондентських відносин (наприклад, з анкети для іноземного банку-кореспондента).</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
		<p>2. З огляду на визначення поняття кореспондентські відносини, яке передбачає надання послуг, зокрема, пов'язаних із веденням кореспондентських рахунків, просимо надати роз'яснення, яким чином з урахуванням норм законодавства та у яких обсягах повинен діяти банк у випадках виникнення між банками інших партнерських правовідносини, які виникають між банками, зареєстрованими в Україні, зокрема на підставах договорів А2С, С2А, інтернет-еквайрингу та не можуть бути віднесені до визначення кореспондентські відносини.</p>	<p>2. Рекомендації Національного банку щодо заходів, яких має вживати банк під час установлення ділових відносин з іншими банками України в рамках надання послуг еквайрингу, викладений у Листі НБУ № 15138.</p> <p>Вважаємо, що аналогічний підхід банки та інші надавачі платіжних послуг мають застосовувати і під час встановлення ділових відносин з іншими банками України та іншими надавачами платіжних послуг.</p> <p>Водночас обсяг дій щодо заходів належної перевірки та оцінки ризику банк розробляє з урахуванням ризик-орієнтованого підходу та визначає самостійно у внутрішніх документах з питань фінансового моніторингу.</p>
10.	Перелік клієнтів PEPs.	<p>Просимо повернутись до питання щодо можливості створення єдиної бази PEPs, виявлених по банківській системі та небанківським фінансовим установам, та доводити такі переліки PEPs з періодичністю раз на квартал до банків України для перевірки клієнтської бази та виявлення клієнтів PEPs з метою дотримання вимог Закону України про ПВК/ФТ.</p>	<p>Створення єдиної бази PEPs законодавством у сфері ПВК/ФТ не встановлено.</p> <p>Крім того, у Настановах FAFT щодо політично значущих осіб зазначено: <i>країни іноді публікують списки національних (внутрішніх) публічних діячів або вищих державних посад, хоча це не вимагається стандартами FATF, і такі списки мають потенційні недоліки та можуть створювати потенційні проблеми для ефективного впровадження. В цілому, хоча включення до такого списку може підтверджувати факт того, що особа є публічним діячем, відсутність у списку не виключає можливості того, що особа все ж є публічним діячем.</i></p> <p>У Розділі V “Керівних настанов управління діловими відносинами із політично значущими особами” містяться рекомендації</p>

№	Проблематика	Питання/пропозиції	Відповідь
			щодо відкритих інформаційних джерел стосовно виявлення політично значущих осіб. Ці настанови розміщені на офіційному сайті Державної служби фінансового моніторингу України.